Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Gheorghe Dondorici

Istoria Românilor
(sinteze şi teste)

(EDIȚIE REVIZUITĂ)

Editura Gimnasium

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

Argument. Sugestii pentru rezolvarea subiectelor / 4

I. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor / **6**
Testul nr. 1 /**8**

II. Secolul al XX-lea între democraţie şi totalitarism / **11**
Testul nr. 2 / **15**

III. Constituţiile din România / **18**
Testul nr. 3 / **22**

IV. Autonomii locale şi instituţii centrale în spaţiul românesc (secolele IX-XVIII) / **26**
Testul nr. 4 / **29**

V. Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX) / **33**
Testul nr. 5 / **37**

VI. România postbelică. Stalinism, naţional-comunism şi disidenţă anticomunistă / **40**
Testul nr. 6 / **43**

VII. Construcţia democraţiei postdecembriste / **46**
Testul nr. 7 / **47**

VIII. Spaţiul românesc între diplomaţie şi conflict în Evul Mediu / **50**
Testul nr. 8 / **54**

IX. România în concertul european / **57**
Testul nr. 9 / **62**

X. România în perioada *„războiului rece”* / **65**
Testul nr. 10 / **67**

Teste recapitulative / **71**

Teste finale / **84**

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

I. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

Romanitatea românilor reprezintă unul dintre capitolele fundamentale ale istoriei românilor. Ca orice popor, poporul român dorește să răspundă convingător la întrebări legate de originea sa, elementele componente ale etnogenezei, când, în ce împrejurări și în ce spațiu geografic s-a format.

A. Etnogeneza românească

Contextul istoric al etnogenezei

În epoca fierului a avut loc individualizarea geto-dacilor din masa populației trace. Geto-dacii au fost ramura de nord a tracilor, de origine indo-europeană. Ei ocupau spațiul carpato-danubiano-pontic, fiind menționați ca entitate distinctă încă din secolul al VI-lea î. Hr. Primul stat dac a fost întemeiat de Burebista (82-44 î.Hr), iar după moartea acestuia, statul s-a destrămat, refăcându-se în secolul I d. Hr. Decebal (87-106 d. Hr.) reface unitatea politică a statului.

Statul dac a fost perceput de Imperiul Roman ca o amenințare. Acest fapt, la care se adăugă atracția pentru bogățiile sale, i-au făcut pe romani să cucerească Dacia. În urma a două războaie (102-102 și 105-106) împăratul Traian cucerește Dacia care devine provincie romană. Începe o nouă etapă în evoluția spațiului nostru, etapa stăpânirii romane când s-a înfăptuit romanizarea, care a avut rolul hotărâtor în etnogeneza românească. Ea s-a desăvârșit în perioada următoare când au fost asimilați migratorii care s-au așezat aici.

Romanizarea

A fost un proces istoric care s-a petrecut în multe dintre provinciile Imperiului Roman. Populația băștinașă a preluat civilizația romană, romanizându-se. Principala componentă a procesului de romanizare a fost adoptarea limbii latine. În Dacia procesul de romanizare a fost rapid. A început înainte de cucerirea romană când s-au creat condițiile pentru înfăptuirea acestui proces ca urmare a legăturilor dintre daci și romani. Cea mai importantă etapă a romanizării a fost etapa stăpânirii romane, când au acționat factorii romanității: administrația, armata, coloniștii, viața economică și socială, urbanizarea, viața culturală, religia, dreptul roman etc.

- *Coloniștii* au fost foarte numeroși, fiind aduși din întreaga lume romană – după afirmația lui Eutropius – *„pentru popularea orașelor și cultivarea ogoarelor”*. Prin numărul lor mare au avut un rol decisiv în procesul de romanizare.

- *Armata* a fost foarte numeroasă în Dacia, ajungând la efective de 40-50 000 militari. Militarii romani, cantonați în castre (tabere fortificate), erau prezenți pe întreg teritoriul provinciei Dacia. Prin numărul lor mare, militarii au avut un rol important în romanizare.

- *Urbanizarea* a fost intensă: orașele romane din Dacia făceau parte din cele două categorii: *colonia* – Ulpia Traiana, Napoca, Apulum etc. și *municipia* – Porolisum, Tibiscum, ș.a. Populația orașelor, prin nivelul de cultură, printr-o mai mare deschidere la nou, la progres, a avut un rol decisiv în procesul de receptare a civilizației romane.

Consecințe: Contactul teritoriului de la nord de Dunăre cu civilizația romană a dus la romanizarea treptată a geto-dacilor, aceasta având rolul determinant în etnogeneza românească. Romanizarea a schimbat societatea de la nordul Dunării în condițiile în care civilizația romană era o civilizație superioară.

Etnogeneza

Poporul român s-a format la nord de Dunăre și în anumite zone din Peninsula Balcanică. Etnogeneza românească face parte dintr-un proces etno-lingvistic european, proces care a durat aproape o mie de ani în condițiile migrațiilor. Acest proces a avut la bază o dublă sinteză: sinteza daco-romană la care se adaugă asimilarea migratorilor, cu deosebire a slavilor. Încheierea etnogenezei a însemnat și finalizarea procesului de formare a limbii române. Limba română este o limbă romanică la fel ca franceza, italiana, spaniola sau portugheza. Face parte din romanitatea orientală. La fel ca celelalte limbi romanice limba română este formată din trei straturi: cel autohton, geto-dac, cel roman care a fost decisiv în procesul de etnogeneză, precum și cel migrator, slav. În mileniul al doilea limba română a primit unele influențe datorate împrejurărilor istorice, cum ar fi cele maghiare, germane, turcești sau grecești.

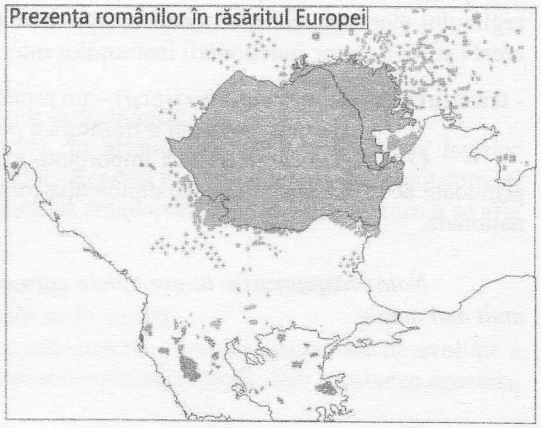

B. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

Procesul de încheiere a etnogenezei, în sec. VII-VIII și apariția unui nou popor au făcut ca românii să intre în atenția acelora care consemnau evenimentele, oamenii de cancelarie și cronicarii. În contextul migrațiilor și a prezenței slavilor la sud de Dunăre, romanitatea orientală s-a identificat cu poporul român.

Romanitatea românilor în izvoarele externe timpurii

Românii sunt menționați în izvoarele istorice timpurii cu numele de vlahi. Având mai multe variante, termenul semnifică o populație neslavă, deci romanică.

- În sec. al VII-lea, tratatul militar *„Strategikon”*(al

Libris.ro
Resursă pentru examenele tale!

împăratului bizantin Mauricius) numeşte populaţia de la nord de Dunăre cu termenul de *„romani”*.

- În sec. al X-lea, în lucrarea *„Despre administrarea imperiului”,* Constantin al VII-lea Porfirogenetul relatează despre aşezarea slavilor în sudul Dunării. Foloseşte pentru români numele de *„romani”* în timp ce pe bizantini îi numeşte *„romei”*.

- În sec. al XII-lea, Anonymus, în lucrarea*„Gesta Hungarorum*” (Faptele ungurilor), îi menţionează pe români (*„blachi”)* şi slavi, în momentul pătrunderii maghiarilor.

- În sec. al XIII-lea, Simon de Keza, în lucrarea *„Gesta Hunorum et Hungarorum”,* îi menţionează pe români ca fiind urmaşi ai *„păstorilor şi colonilor”*romanilor.

Romanitatea românilor în viziunea umaniştilor

Cauze. Umanismul a fost un curent cultural care a fost preocupat de punerea în circulaţie a valorilor antichităţii greco-romane. Aşa se explică preocuparea lor pentru romanitatea românilor. Pe de altă parte, constituirea statelor medievale româneşti, implicarea românilor în lupta pentru apărarea creştinătăţii, prin participarea la *cruciadele târzii,* le conferă românilor o mai mare vizibilitate. În secolul al XVI-lea papalitatea se confruntă cu reforma religioasă. Pe fondul crizei catolicismului a avut loc activitatea misionarismului romano-catolic care cuprinde şi spaţiul românesc. Din aceste motive constatăm informaţii din ce în ce mai numeroase despre români. În acelaşi timp o serie de umanişti români, cunoscători ai scrierilor umaniste europene şi conştienţi de identitatea noastră latină, sunt preocupaţi de cercetarea originilor poporului român şi a limbii române.

Cei mai cunoscuţi umanişti europeni care oferă informaţii despre spaţiul românesc sunt: Poggio Bracciolini, Flavio Biondo, Enea Silvio Piccolomini, devenit papă cu numele de Pius al II-lea.

Antonio Bonfinius, umanist italian, care a trăit la curtea regelui Ungariei, Matei Corvin, enunţa originea romană a românilor (*românii sunt urmaşii coloniei şi ai legiunilor romane din Dacia*) argumentându-şi afirmaţia cu exemple de inscripţii romane, nume de localităţi şi chiar numele poporului român.

Nicolaus Olahus, de origine română, susţine unitatea de neam, limbă şi religie a românilor, în lucrarea Hungaria (1536).

Cronicarii români din secolul al XVII-lea, Grigore Ureche şi Miron Costin, susţin romanitatea românilor în *Letopiseţul Ţării Moldovei.* Miron Costin, în lucrarea *De neamul moldovenilor şi din ce ţară au ieşit strămoşii lor,* vorbind despre originea românilor aduce argumente de ordin arheologic, lingvistic şi etnografic.

În secolul al XVIII-lea Dimitrie Cantemir, istoric şi lingvist de talie europeană, a scris *Hronicon al vechimii romano-moldo-vlahilor*, în limba latină, şi tot el l-a tradus în limba română. Lucrarea este o istorie a poporului român până la descălecat şi susţine originea comună a tuturor românilor. În vederea documentării pentru scrierea acestei lucrări a consultat peste 150 izvoare româneşti şi străine. Informaţii despre graiul şi *slovele* folosite de români oferă autorul în lucrarea *Descrierea Moldovei,* scrisă în limba latină. Dimitrie Cantemir a fost domn al Moldovei (1710-1711).

Politizarea ideii romanităţii românilor

Context şi cauze: Problema originii şi continuităţii românilor a născut multe controverse în rândul istoricilor şi mai ales a oamenilor politici, conturându-se două teorii: teoria imigraţionistă şi teoria autohtoniei.

Cauzele abordării diferite a acestei probleme sunt diferite de la o epocă la alta. Stăpânirea lui Mihai Viteazul în Transilvania a fost percepută de maghiari ca un pericol pentru *naţiunile* privilegiate care exercitau conducerea principatului. În acest context Istvan Szamoskozy, un nobil maghiar, a susţinut mai întâi originea latină a românilor, iar după cuceririle lui Mihai Viteazul, a negat propriile afirmaţii arătând că românii nu sunt urmaşii romanilor.

La sfârşitul secolului al XVIII-lea a apărut teoria imigraţionistă. Românii din Transilvania luptă pentru drepturi. Se afirmă reprezentanţii *Şcolii Ardelene*, este elaborat *Supplex Libellus Valachorum* (1791), un memoriu adresat împăratului unde prin argumente, în primul rând istorice, se cere egalitatea românilor cu celelalte naţionalităţi din Transilvania. În acest context este lansată teoria imigraţionistă care neagă originea şi autohtonia românilor. Dintre autorii acestei teorii îi menţionăm pe Sulzer şi Engel. O dată cu constituirea Imperiului Austro-Ungar (1867), când eforturile de emancipare a românilor se amplifică, cresc în intensitate şi ideile imigraţioniste. Astfel, acestea au fost sintetizate de către Robert Roesler, în lucrarea *Studii româneşti,* publicată la Leipzig în anul 1871, de aceea teoria imigraţionistă mai este numită şi roesleriană.

Cele mai cunoscute idei ale acestei teorii sunt:

- dacii au fost exterminaţi în timpul celor două războaie cu romanii;
- romanizarea nu a fost posibilă în cei 165 ani e stăpânire romană;
- în timpul retragerii aureliene întreaga populaţie a părăsit Dacia;
- poporul român s-a format la sud de Dunăre unde a fost influenţat de slavi;
- nu există izvoare scrise care să-i menţioneze pe români la nord de Dunăre înainte de secolul al XIII-lea.

Cele mai multe din aceste idei se bazează pe interpretarea forţată a unor informaţii ale autorilor antici.

Libris.ro
Reproducerea interzisă

Principalii susținători ai teoriei autohtoniei

Teoria a fost combătută de istoricii români și străini începând cu reprezentanții *Școlii Ardelene.* Aceasta a fost o mișcare cultural-ideologică iluministă a intelectualității române din Transilvania care a susținut egalitatea românilor cu celelalte naționalități din Transilvania. Cei mai de seamă reprezentanți ai *Școlii Ardelene* au fost, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Samuil Micu, Ion Budai Deleanu. Ei au susținut, în lucrările lor, continuitatea și originea latină a poporului român. Au arătat originea pur latină a poporului român, negând contribuția autohtonilor geto daci la procesul de etnogeneză. Exagerările latiniste aveau drept scop dorința de a demonstra originea nobilă a românilor și a întări argumentele în favoarea obținerii drepturilor.

Bogdan Petriceicu Hasdeu a fost, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, un susținător puternic al contribuției dacice la formarea poporului român. În favoarea susținerilor sale, în studiul intitulat *Pierit-au dacii?* el aduce numeroase argumente, mai ales lingvistice. Hasdeu a lansat și teoria circulației cuvintelor, subliniind faptul că important la o limbă nu este numai numărul de cuvinte ci și frecvența folosirii lor în vorbirea curentă.

Alexandru D Xenopol, autorul primei sinteze de istorie națională, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, a combătut teoria roesleriană aducând argumente lingvistice, istorice și logice în favoarea susținerilor sale. În lucrarea *Teoria lui Roesler. Studiu asupra stăruinței românilor din Dacia Traiană (1884)* el arată că:
- baza etnică a poporului român este elementul traco-dacic, peste care s-a suprapus cel roman;
- legăturile dintre nordul și sudul Dunării explică prezența termenilor creștini în limba română;
- dintre migratori, slavii, au avut o influență mai semnificativă în etnogeneza românească;
- în procesul de etnogeneză dintre cele trei elemente, romanii au avut o contribuție fundamentală.

În perioada interbelică o serie de istorici precum, Vasile Pârvan, Nicolae Iorga, Gheorghe Brătianu, și-au adus contribuția la susținerea romanității și continuității. Este de remarcat contribuția cercetării arheologice la clarificarea problemei continuității dacice și daco-romane. Vasile Pârvan a scris o amplă lucrare *Getica* unde a folosit pe larg izvoarele arheologice. În perioada conducerii lui Gheorghe Gheorghiu Dej a existat o exagerare a contribuției slavilor la formarea poporului român. După 1965, când s-a pus accent pe dezvoltarea sentimentului național, s-a exagerat contribuția dacilor în condițiile în care romanii erau apreciați drept *cotropitori.*

În concluzie putem aprecia că ideea romanității, răspândită mai întâi pe cale orală și apoi în scris, a avut un rol esențial în dezvoltarea conștiinței naționale. Abordarea problematicii romanității românilor a depășit deseori cadrul științific devenind o problemă politică. Astăzi, în condițiile în care atât România cât și unele state vecine care, în anumite perioade istorice au revendicat dreptul asupra unor teritorii românești sunt membre ale UE, argumentul întâietății într-un anumit spațiu nu mai are relevantă. În aceste condiții există premise pentru o abordare exclusiv științifică a începuturilor existenței poporului român.

Testul nr. 1

Subiectul I **30 de puncte**

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. *„Națiunea română este cu mult cea mai veche dintre toate națiunile Transilvaniei din vremea noastră, întucât este un lucru sigur și dovedit, pe temeiul mărturiilor istorice, a unei tradiții niciodată întrerupte, a asemănării limbii, datinilor și obiceiurilor, că ea își trage originea de la coloniile romane aduse la începutul secolului al doilea de către împăratul Traian, în nenumărate rânduri în Dacia, cu un număr foarte mare de soldați, veterani să apere provincia. [...]. Când ungurii către sfârșitul secolului al IX-lea sub ducele lor Tuhutum, au năvălit în părțile Transilvaniei, locuitorii români ai acestor <părți> se numeau, cu numele, schimbat, de vlachi, după mărturia celui mai vechi scriitor al Ungariei, Anonymus, notarul regelui Bela.''* (*Supplex Libellus Valachorum* -1791)

B. *„ Atunci Tuhutum, auzind despre bunătățile acelui teritoriu [...] ,s-a pregătit cu ostașii săi și, după ce și-a lăsat tovarășii săi acolo, a plecat, peste păduri către răsărit, contra lui Gelu, ducele vlachilor. Iar Gelu, ducele ultransilvan, aflând despre venirea lui, și-a strâns armata și, foarte repede, a pornit călare în calea lui pentru a-l opri la porțile Mezeșului.''* (Anonymus, *Gesta Hungarorum)*

1. Precizați secolul în care a fost redactată sursa **A.** **2 p**
2. Numiți un conducător maghiar menționat în sursa **B.** **2 p**
3. Numiți un împărat roman menționat în sursa **A.** **2 p**
4. Preluați din textul **A** două argumente în sprijinul ideilor de vechime și romanitate a românilor **6 p**
5. Preluați din textul **B,** motivul pentru care Tuhutum a atacat Transilvania. **4 p**
6. Scrieți pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care evidențiază confruntarea dintre Gelu și cuceritorii maghiari, selectând două informații aflate în relație cauză- efect. **5 p**
7. Prezentați argumente în favoarea romanității susținute de doi istorici/lingviști români din secolele XIX - XX. **9 p**

libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Subiectul al II-lea **30 de puncte**

Citiţi cu atenţie textele de mai jos:

A. *„Iară noi, rumânii, suntem adevăraţi romani şi aleşi romani în credinţă şi în bărbăţie, den carii Ulpie Traian i-au aşezat aici în urma lui Decheval, dupre ce de tot i-au supus şi l-au pierdut, şi apoi şi alalt tot şireagul împăraţilor aşa i-au ţinut şi i-au lăsat aşezaţi aici şi dintr-acelora rămăşiţă se trag până astăzi rumânii acestea.''*

(C. Cantacuzino, *Istoria Ţării Româneşti*)

B. *„Statul dac pierise şi pe ruinele lui era să se înalţe unul roman. Dacă însă elementul nou care venea să se altoiască pe vechea stirpe tracică din poalele munţilor Carpaţi era superior acesteia în cultură şi inteligenţă, în caracter, nu putea să o întreacă, încât rădăcina poporului român e prinsă în păturile istorice prin două viţe tot atât de energice, de trainice şi pline de virtute. Să nu ne fie deci silă, dacă sângele dacilor se va găsi amestecat în naţionalitatea noastră.''*

(A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*)

Pornind de la aceste texte, răspundeţi la următoarele cerinţe :

1. Precizaţi sursa care se referă la regele dacilor. **2 p**

2. Menţionaţi pe baza sursei **B,** în ce constă superioritatea civilizaţiei romane faţă de *„vechea stirpe tracică''*. **4 p**

3. Preluaţi din textul **B** argumentul potrivit căruia nu trebuie să ne fie *„deci silă, dacă sângele dacilor se va găsi amestecat în naţionalitatea noastră''*. **4 p**

4. Preluaţi din cele două texte câte o afirmaţie care se referă la consecinţele cuceririi romane asupra regelui, respectiv asupra statului dac. **6 p**

5. Scrieţi pe foaia de examen litera corespunzătoare sursei care se referă la unitatea de limbă şi de conştiinţă a „rumânilor''. **4 p**

6. Menţionaţi doi cronicari/cărturari medievali care au menţionat romanitatea românilor. **4 p**

7. Precizaţi contribuţia lui Dimitrie Cantemir privind studierea romanităţii românilor. **6 p**

Subiectul al III-lea **30 de puncte**

Elaboraţi, în aproximativ două pagini, un eseu despre **romanitatea românilor în viziunea istoricilor,** având în vedere:

- menţionarea a două izvoare istorice externe referitoare la conştiinţa romanităţii românilor în secolele VII-XIII;
-.menţionarea a două izvoare istorice interne din secolele XVI-XVIII care abordează problema romanităţii românilor;
- explicarea contextului în care romanitatea românilor a fost contestată;
- menţionarea a doi istorici români din secolele XIX-XX care au studiat romanitatea românilor;
- formularea unui punct de vedere referitor la importanţa cunoaşterii şi studierii romanităţii românilor.

Răspuns

Subiectul I **30 de puncte**

1. Secolul al XVIII-lea.

2. Tuhutum.

3. Traian.

4. *„întucât este un lucru sigur şi dovedit, pe temeiul mărturiilor istorice, a unei tradiţii niciodată întrerupte, a asemănării limbii, datinilor şi obiceiurilor obiceiurilor, că ea îşi trage originea de la coloniile romane aduse la începutul secolului al doilea de către împăratul Traian''.*

5. *„ Atunci,Tuhutum, auzind despre bunătăţile acelui teritoriu [...] s-a pregătit cu ostaşii săi şi, după ce şi-a lăsat tovarăşii săi acolo, a plecat, peste păduri către răsărit''.*

6. Sursa B. cauza: [Gelu] *„ şi-a strâns armata şi, foarte repede, a pornit călare în calea lui;*
efectul*: pentru a-l opri la porţile Mezeşului''.*

7. B.P.Haşdeu, într-un studiu din 1860 intitulat *„Pierit-au dacii?"*, a demonstrat că reprezentanţii *Şcolii Ardelene* au făcut o interpretare forţată a afirmaţiilor lui Eutropius referitoare la daci. Haşdeu a demonstrat printr-o serie de exemple bine argumentate, că substratul dac al poporului român nu poate fi contestat. Haşdeu a formulat şi teoria *circulaţiei cuvintelor*, arătând că structura unei limbi nu este dată de numărul brut al cuvintelor ci de circulaţia acestora, deoarece sunt cuvinte aproape uitate, altele însă folosite de nenumărate ori.

Alexandru D Xenopol, autorul primei sinteze de istorie naţională, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, a combătut teoria roeslerană aducând argumente lingvistice, istorice şi logice în favoarea susţinerilor sale. În lucrarea *Teoria lui Roesler. Studiu asupra stăruinţei românilor din Dacia Traiană (1884)* el arată:

- baza etnică a poporului român este elementul traco-dacic peste care s-a suprapus cel roman;
- legăturile dintre nordul şi sudul Dunării explică prezenţa termenilor creştini în limba română;
- dintre migratori, slavii au avut o influenţă mai semnificativă în etnogeneza românească;
- în procesul de etnogeneză dintre cele trei elemente, romanii au avut o contribuţie fundamentală.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Subiectul al II-lea **30 de puncte**

1. Sursa A.

2. Autorul compară cele două neamuri *„stârpe''* subliniind superioritatea dacilor *„în caracter''* iar despre romani spune : *„Elementul nou care venea să se altoiască pe vechea stirpe tracică din poalele munţilor Carpaţi era superioară acesteia în cultură şi inteligenţă''.*

3. *„rădăcina poporului român e prinsă în păturile istorice prin două viţe tot atât de energice, de trainice şi pline de virtute''.*

4. Sursa A : *„Ulpie Traian i-au aşezat aici în urma lui Decheval, dupre ce de tot i-au supus şi l-au pierdut''.*
Sursa B : *„Statul dac pierise şi pe ruinele lui era să se înalţe unul roman''.*

5. Sursa B.

6. Doi cronicari/cărturari dintre: Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, Nicolaus Olahus, Dimitrie Cantemir.

7. Figura cea mai reprezentativă a noului spirit european a fost Dimitrie Cantemir. El a închegat în vasta sa operă un adevărat program politic care, pe baza latinităţii şi unităţii neamului românesc în vatra Daciei străbune, susţinea emanciparea de sub suzeranitatea otomană. În *Descrierea Moldovei,* Cantemir abordează romanitatea românilor, reluând-o pe larg în *Hronicon al vechimii romano–moldo–vlahilor.* El susţinea originea pur romană a românilor, anticipând una dintre ideile de bază ale *Şcolii Ardelene.*

Subiectul al III-lea **30 de puncte**

Introducere. Românii au avut din vremuri străvechi conştiinţa descendenţei romane, fapt ce i-a individualizat în spaţiul Europei răsăritene şi de sud-est. Începutul ideii romanităţii românilor corespunde încheierii procesului de etnogeneză în spaţiul daco-moesian. Conştiinţa descendenţei romane s-a manifestat prin însuşi numele poporului român, provenit din limba latină, de la romanus.

Cuprins. Începând cu secolul al VII-lea izvoarele istorice îi menţionează pe românii, acest fapt demonstrând că procesul de etnogeneză era încheiat. Izvoarele medievale externe, îndeosebi germane şi slave consemnează numele de valah, vlah, voloh, blach, olah etc, termeni care exprimă incontestabil apartenenţa la romanitate. Astfel de referiri întâlnim în diverse scrieri: tratatul militar bizantin *Strategikon*, lucrarea *Despre administrarea imperiului* a împăratului bizantin Constantin al VII-lea Porfirogenetul, cronica *Gesta Hungarorum* scrisă de notarul anonim al regelui Bela al Ungariei ş.a. Spre exemplu, în tratatul militar *Strategikon* (sec. al VII-lea), populaţia de la nordul Dunării este desemnată cu numele de romani. Contribuţii importante la susţinerea ideii de romanitate au avut-o în perioada medievală Nicolaus Olahus, Francesco dela Valle, cronicarii Grigore Ureche şi Miron Costin, iar la începutul modernismului Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir, Ioan Inochentie Micu, reprezentanţii Şcolii Ardelene (Petru Maior, Samuil Micu, Gh. Şincai), A.D. Xenopol ş. a.

Figura cea mai reprezentativă a noului spirit european a fost Dimitrie Cantemir. El a închegat în vasta sa operă un adevărat program politic care, pe baza latinităţii şi unităţii neamului românesc în vatra Daciei străbune, susţinea emanciparea de sub suzeranitatea otomană. El susţinea originea pur romană a românilor, anticipând una dintre ideile de bază ale Şcolii Ardelene.

Problema originii şi continuităţii românilor a născut multe controverse în rândul istoricilor şi mai ales a oamenilor politici. Cauzele abordării diferite a acestei probleme sunt altele de la o epocă la alta. Stăpânirea lui Mihai Viteazul în Transilvania a fost percepută de maghiari ca un pericol pentru *naţiunile* privilegiate care exercitau conducerea principatului. În acest context Istvan Szamoskozy, un nobil maghiar, a susţinut mai întâi originea latină a românilor iar după cuceririle lui Mihai Viteazul a negat propriile afirmaţii arătând că românii nu sunt urmaşii romanilor.

La sfârşitul secolului al XVIII-lea a apărut teoria imigraţionistă. Românii din Transilvania luptă pentru drepturi. Se afirmă reprezentanţii *Şcolii Ardelene*, este elaborat *Supplex Libellus Valachorum* (1791), un memoriu adresat împăratului unde prin argumente, în primul rând istorice, se cere egalitatea românilor cu celelalte naţionalităţi din Transilvania. În acest context este lansată teoria imigraţionistă care neagă originea şi autohtonia românilor.

În condiţiile apariţiei teoriei imigraţioniste, care neagă romanitatea şi autohtonia românilor, o serie de istorici au adus argumente convingătoare împotriva acestei teorii politice. Reprezentanţii Şcolii Ardelene au argumentat originea pur latină a românilor.

Ideea de romanitate a căpătat noi dimensiuni în epoca modernă, odată cu afirmarea luptei de emancipare politică şi naţională. Diverşi cronicari, cărturari, istorici au abordat această idee, animaţi de dorinţa de a susţine unitatea, continuitatea şi vechimea poporului român în spaţiul carpato- danubiano- pontic. Această preocupare s-a accentuat în secolele XVIII-XIX, odată cu constituirea şi afirmarea naţiunii române moderne. În condiţiile în care românii erau despărţiţi de graniţe statale, s-a realizat în pragul epocii moderne o solidaritate nouă, de factură naţională sub auspiciile iluminismului, pe baza vechilor şi permanentelor legături de limbă, credinţă, obiceiuri, instituţii comune, raporturi politice şi culturale. În secolele XIX şi XX, istoricii români au demonstrat romanitatea şi continuitatea, aducând numeroase argumente lingvistice, arheologice, istorice.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

B.P.Haşdeu într-un studiu din 1860 intitulat *„Pierit-au dacii?"* a demonstrat că reprezentanţii *Şcolii Ardelene* au făcut o interpretare forţată a afirmaţiilor lui Eutropius referitoare la daci. Haşdeu a demonstrat printr-o serie de lucrări bine argumentate, că substratul dac al poporului român nu poate fi contestat. Haşdeu a formulat şi teoria *circulaţiei cuvintelor*, arătând că structura unei limbi nu este dată de numărul brut al cuvintelor ci de circulaţia acestora, deoarece sunt cuvinte aproape uitate, altele însă folosite de nenumărate ori. El a demonstrat că deşi cuvintele slave din limba română nu sunt puţine, în circulaţia lor , adică în activitatea vitală a graiului românesc, ele se pierd aproape cu desăvârşire faţă de cuvintele latine. Tot el a precizat că se pot alcătui fraze întregi numai cu cuvinte din limba latină, dar nici o propoziţie cu cuvinte exclusiv de alte origini.

Este urmat de **Al. D. Xenopol**, cel care a dat cea mai viguroasă replică imigraţioniştilor, bazându-se pe argumente solide. Demonstrarea romanităţii a devenit o veritabilă armă politică, stând la baza argumentelor folosite de românii din Transilvania în demersul lor pentru câştigarea drepturilor naţionale. Ca urmare, în secolul al XIX-lea, această idee a devenit o permanenţă politică, pe ea fundamentându-se conceptul de daco- românism care a însoţit naţiunea română în marile evenimente de la 1848, 1859, 1877 şi 1918.

Considerăm că studierea romanităţii este un lucru necesar şi important, deoarece oferă informaţii despre originea, formarea şi continuitatea poporului român şi a limbii române. În acelaşi timp, studierea romanităţii ne permite să cunoaştem istoria altor popoare romanice din Europa, poate crea o afinitate pentru acestea, premisă importantă pentru o apropiere şi solidaritate în zilele noastre. Romanitatea a fost o veritabilă armă politică, stând la baza argumentelor folosite de românii din Transilvania în demersul lor pentru câştigarea drepturilor naţionale.

În **concluzie** putem spune ca problema romanităţii românilor este una dintre cele mai importante din istoria naţională. De-a lungul timpului ea a fost politizată. Răspunsurile date au urmărit să justifice dominaţia străină asupra unor teritorii româneşti.

II. Secolul al XX-lea între democraţie şi totalitarism. Ideologii şi practici politice în Europa şi în România

De-a lungul timpului oamenii au acţionat pentru a-şi îmbunătăţi viaţa şi în acest scop au creat forme de guvernământ şi regimuri politice. Dintre formele de guvernământ viabile au fost, monarhia, dominantă până la începutul secolului al XX-lea şi republica, cuprinzând astăzi cele mai multe state ale lumii.

Statele se deosebesc esenţial din punct de vedere a regimurilor politice care se definesc în funcţie de *metodele prin care se exercită puterea* şi prin *relaţiile dintre stat şi cetăţeni*. Distingem astfel regimuri democratice întemeiate pe pluralism politic, separaţia puterilor, respectarea drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti şi regimuri totalitare opuse celor democratice. Regimurile politice se construiesc pe baza unor idei care poartă numele de ideologie politică. Aceasta cuprinde idei, convingeri şi atitudini despre regimul politic şi instituţiile sale dar şi despre rolul şi locul oamenilor în cadrul acestora. Secolul al XX-lea rămâne în istorie ca un secol al contrastelor în care, pe de o parte, constatăm progresul ştiinţific şi tehnic şi o dezvoltare a democraţiei prin instituirea votului universal, inclusiv pentru femei, prin extinderea libertăţilor şi drepturilor cetăţeneşti, iar, pe de altă parte, au fost declanşate două războaie mondiale, holocaustul, şi s-a instaurat totalitarismul într-o serie de state state europene.

A. Ideologii şi practici politice totalitare

• *Context; cauze:* În perioada interbelică au apărut trei tipuri de regimuri politice necunoscute până în acel moment: comunismul în Rusia, fascismul în Italia şi nazismul în Germania. Aceste regimuri au apărut şi s-au dezvoltat pe fondul de instabilitate politică şi criză economică determinate de Primul Război Mondial şi de perioada care i-a urmat. Războiul a adus mari lipsuri determinate de distrugerile provocate de operaţiunile militare, de rechiziţii în folosul frontului, de scăderea producţiei ca urmare a lipsei forţei de muncă datorită mobilizării unei mari părţi dintre bărbaţii activi. Aceste lipsuri se per-petuează şi după încheierea războiului şi afectează mari mase de oameni. De aceea, pe fondul unei nemulţumirii generale, societatea euro-peană cunoaşte o pronunţată instabilitate socială. Unele state, mai ales cele învinse în război, sunt nemulţumite faţă de prevederile tratatelor de pace. Pe acest fond se află în ascensiune ideologiile tota-litare care atrag un număr mare de oameni. Ele s-au dezvoltat în state

cu o insuficientă experienţă democratică şi au dus la instaurarea regimurilor nedemocratice. Aceste regimuri se prezentau ca unica soluţie pentru salvarea naţiunilor respective.

• *Caracteristici ale regimurilor totalitare. Asemănări*

- întreaga putere aparţine unei singure persoane, care o exercită prin intermediul partidului unic (Partidul Fascist în Italia, Partidul Naţional Socialist în Germania, Partidele Comuniste).
- represiunea exercitată prin intermediul poliţiei politice (Gestapo în Germania, NKVD în URSS, OVRA în Italia). Opozanţii au fost internaţi în închisori, lagăre de muncă şi de exterminare;
- dirijismul economic, controlul asupra culturii şi societăţii civile;
- îndoctrinarea ideologică, naţionalismul agresiv, rasismul în cazul nazismului şi marxism-leninismul în cazul comunismului;
- nerespectarea libertăţilor şi drepturilor cetăţeneşti; urmarea acestor încălcări au avut loc crimele împotriva umanităţii: Gulagul sovietic, Holocaustul etc.

• *Deosebiri*

- poziţia faţă de proprietate. În Rusia s-a instaurat proprietatea de stat (comunistă) în timp ce în Italia şi Germania s-a menţinut proprietatea privată chiar dacă ea era controlată de regim;
- poziţia faţă de Biserică. Regimul comunist a fost unul ateist în timp ce în Germania şi Italia Biserica, deşi cu multe restricţii, şi-a îndeplinit misiunea sa.

Totalitarismul în Europa secolului al XX-lea a cunoscut două tipuri principale de regimuri:

- **fasciste** în: Italia, Germania (unde a fost cunoscut sub numele de nazism sau naţional-socialism), Ungaria, Spania, Portugalia;
- **comuniste**: prima ţară comunistă a fost Rusia (URSS), urmată după Al Doilea Război Mondial de state din Europa (România, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Cehoslovacia, Albania, Iugoslavia, Germania de Est), din Asia (Mongolia, China, Coreea de Nord, Vietnam) şi America Latină (Cuba).

a. Ideologia şi practica politică comunistă

• *Ideologie:* Originea ideologiei comuniste se găseşte în operele lui Marx şi Engels, în principal *„Manifestul Partidului Comunist"* în care e fundamentat principiul *„luptei de clasă"*, determinată de exploatarea muncitorilor de către burghezie. Exploatarea, în concepţia lui Marx, poate fi înlăturată prin preluarea puterii de către proletariat pe cale revoluţionară. El considera că noua societate, cea comunistă, se va edifica mai întâi în ţările dezvoltate. Lenin, ideologul bolşevicilor, a fundamentat ideea că în Rusia, ţară mai puţin dezvoltată, era posibilă victoria unei revoluţii socialiste. Obiectivul regimului comunist era edificarea unei noi societăţi în care oamenii să-şi dezvolte multilateral personalitatea, să fie desfiinţată proprietatea privată eliminându-se inegalitatea economică între oameni. Dictatura proletariatului reprezenta modalitatea de reprimare prin violenţă a rezistenţei *„claselor exploatatoare."*

• *Preluarea puterii; context:* Imperiul Rus rămăsese, la începutul secolului al XX-lea, singurul stat din Europa cu un regim asemănător monarhiilor absolutiste medievale. Statul rus se confrunta cu puternice contradicţii:

- economice, în condiţiile înapoierii şi mai ales a diferenţelor dintre diferite regiuni şi cu deosebire între partea europeană şi cea asiatică;
- politice, în condiţiile în care o categorie restrânsă era privilegiată, restul populaţiei fiind lipsită total de drepturi politice;
- etnice în condiţiile în care statul era unul multinaţional.

Aceste contradicţii s-au amplificat o dată cu izbucnirea Primului Război Mondial când a ieşit pregnant în evidenţă înapoierea Rusiei în comparaţie cu celelalte puteri europene. În februarie 1917 a izbucnit revoluţia instaurându-se un guvern burghez, iar ţarul a abdicat. Comuniştii (bolşevicii) aflaţi în ascensiune au obţinut puterea în urma revoluţiei comuniste (25 octombrie/7 noiembrie 1917) sub conducerea lui Lenin. În anii 1918-1921 s-a desfăşurat războiul civil între partizanii vechiului regim (albii) şi susţinătorii bolşevicilor (roşii). În anul 1922 a luat fiinţă URSS.

• *Practici politice:* Toate domeniile de activitate au fost organizate conform concepţiei lui Lenin, expuse în *„Tezele din aprilie"*. Este interzisă funcţionarea tuturor partidelor în afara celui comunist (PCUS). A fost creată poliţia politică a regimului, CEKA, mai târziu NKVD şi apoi KGB. Economia a fost organizată pe baze comuniste (economia de stat) prin naţionalizarea întreprinderilor. I.V.Stalin (1924-1953), urmaşul lui Lenin, a intensificat toate aceste practici prin:

- colectivizarea forţată a agriculturii;
- economie centralizată şi planificată rigid (planurile cincinale) urmărindu-se industrializarea;
- instaurarea unei terori fără precedent, opozanţii politici au fost fie executaţi, fie trimişi la închisoare sau în lagărele de muncă forţată, care formau Gulagul, şi unde au murit milioane de oameni. Între 1936-1939 s-a desfăşurat *„Marea Teroare"* căreia i-au căzut victimă oameni din rândul tuturor categoriilor sociale şi profesionale;
- cultul personalităţii capătă proporţii fără precedent;

Între 1944-1948, sub ocupaţia trupelor sovietice, prin forţă şi prin fraudarea alegerilor, a fost instaurat comunismul în Europa de Est. În afara Europei regimul comunist s-a instaurat în China, Coreea de Nord, Vietnam, Cuba. Europa a fost divizată în plan politic, economic şi cultural. Simbolul acestei divizări a fost ridicarea, în 1961, a *„Zidului Berlinului"*. Statele comuniste au preluat modelul sovietic.

Situaţia economică, nerespectarea libertăţilor şi drepturilor cetăţeneşti, dependenţa de URSS au provocat revolte cum ar fi în 1953 în Republica Democrată Germană, în 1956 în Ungaria, în 1968 în Cehoslovacia, în anii 1970-1980 în Polonia, toate fiind învinse prin intervenţia armatei sovietice. Au apărut mişcări de disidenţă în cadrul cărora opozanţii regimurilor comuniste militau pentru drepturile omului: Cehoslovacia-Vaclav Havel; Polonia-Adam Michnik, Lech Walesa-conducătorul sindicatului liber *„Solidaritatea"(*1980)

În 1985 Mihail Gorbaciov a iniţiat politica *„Perestroika I glaznosti"(*reconstrucţie şi deschidere) prin care a încercat reformarea partidului şi statului sovietic. Aceste măsuri au accelerat descompunerea regimurilor comuniste din Europa. În 1989 au fost înlăturate regimurile totalitare comuniste din Europa. În 1991 Uniunea Sovietică s-a dizolvat oficial şi Mihail Gorbaciov a demisionat din toate funcţiile pe care le deţinea.

b. Ideologia fascistă şi practicile politice

a. Italia; *Context, cauze:* Fascismul a apărut în condiţiile în care Italia era într-o criză profundă după Primul Război Mondial, caracterizată prin ample mişcări sociale, provocate şi susţinute de stânga socialistă. O mare decepţie a provocat-o tratatele de pace în privinţa ambiţiilor teritoriale ale Italiei. Avem de a face cu o populaţie debusolată de război şi sărăcie şi un regim politic incapabil să rezolve problemele ţării. Ascensiunea mişcării fasciste a fost susţinută de industriaşi şi bancheri care sperau ca aceasta să reprezinte o contrapondere eficientă la ideile comuniste.

Ideologie: Numele de fascism vine de la *„fascie"* care simboliza puterea conducătorilor romani. Numele nu a fost ales întâmplător. Fasciştii puneau un mare accent pe naţionalism, pe promisiunile de restaurare a *„onoarei naţionale"*ca urmaşi ai Imperiului Roman. Fasciştii susţin crearea unui stat totalitar cu un singur partid care ar putea mobiliza naţiunea. El neagă valorile liberale considerate cauze ale declinului Italiei. Sunt înlocuite cu principiile totalitare în care interesele individuale sunt subordonate celor colective. Fascismul în Italia a îmbrăcat forma corporatistă. Se preconiza crearea unei societăţi organizate în grupuri profesionale numite corporaţii care să aducă armonia socială. În plan politic corporatismul urmărea înlocuirea Parlamentului cu o Adunare a Delegaţiilor Corporaţiilor.

Preluarea puterii. Practici politice: În Italia, după Primul Război Mondial, pe fondul nemulţumirii generale a avut loc ascensiunea Partidului Naţional Fascist condus de Benito Mussolini. La 29 octombrie 1922 Benito Mussolini devine prim-ministru după ce organizase *„marşul asupra Romei"*. Dintre măsurile adoptate menţionăm: desfiinţarea partidelor şi sindicatelor, organizarea poliţiei politice OVRA şi a organizaţiilor paramilitare, înfiinţarea Tribunalului special (1925), care stabilea măsuri aspre împotriva adversarilor politici, introducerea cenzurii. Mussolini obţinut puteri sporite. Prin propagandă şi prin intermediul diferitelor organizaţii fasciste a îndoctrinat cetăţenii atrăgându-i de partea sa. Economia a fost organizată în corporaţii pe ramuri industriale. Corporaţiile erau formate din reprezentanţi ai patronilor, sindicatelor şi ai Partidului Fascist Italian. Ele stabileau producţia, planificarea şi salarizarea muncitorilor. Prin măsurile luate împotriva marelui capital, prin protecţia socială şi prin acţiunile desfăşurate împotriva Mafiei şi-a asigurat popularitatea în rândul cetăţenilor. Antrenarea Italiei în aventuri militare externe şi mai ales în Al Doilea Război Mondial a determinat declinul regimului, Mussolini fiind demis în anul 1943.

b. Germania; *Context; cauze*

Ascensiunea nazismului a fost favorizată de situaţia Germaniei în perioada interbelică. Învinsă în război s-a considerat umilită prin prevederile Tratatului de Pace de la Versailles. Naziştii au pus accent pe restaurarea onoarei naţionale. Vinovaţi de situaţia dificilă a Germaniei erau consideraţi politicienii din Germania democratică pentru că au semnat acea pace umilitoare. Germania a ajuns în acea situaţie, considerau naziştii, ca urmare a unui complot internaţional în fruntea căruia s-au aflat evreii. După o scurtă perioadă de refacere şi dezvoltare, Marea Criză a afectat puternic economia germană. Pe acest fond s-a dezvoltat mişcarea nazistă condusă de Hitler.

Ideologie: Nazismul a fost fundamentat de Adolf Hitler în lucrarea *„Mein Kampf"*. A promovat naţionalismul exacerbat, rasismul şi antisemitismul. Hitler considera că germanii fac parte dintr-o rasă superioară (ariană). Susţinea că este dreptul rasei superioare să domine oamenii inferiori (evrei, negri, slavi,). Evreii erau consideraţi vinovaţi de toate relele societăţii germane şi de aceea naziştii susţineau exterminarea lor. Hitler a dezvoltat teoria *„spaţiului vital"*. Potrivit acesteia Germania nu putea să se afirme în graniţele impuse după război. În esenţă teoria *„spaţiului vital"*a justificat politica expansionistă a Germaniei. Sistemul democraţiei parlamentare era considerat vinovat pentru problemele economice şi sociale ale ţării. Singura soluţie era dictatura unui singur partid.

Preluarea puterii: Alegerile pentru Reichstag (noiembrie 1932) au fost câştigate de Partidul Naţional Socialist al Muncitorilor Germani (Partidul Nazist), condus de A. Hitler, iar în ianuarie 1933 preşedintele Hindenburg l-a numit cancelar al Germaniei. Parlamentul (Reichstag) i-a acordat puteri depline instaurându-se astfel dictatura.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Practici politice: Au fost desfiinţate partidele politice şi sindicatele. A fost organizată poliţia politică – Gestapo. Au fost înfiinţate organizaţiile paramilitare. Cetăţenii au fost îndoctrinaţi prin propagandă şi prin diferite organizaţii: *„Tineretul Hitlerist", „Frontul Muncii"*. A fost introdusă cenzura. Antisemitismul a fost transformat în politică de stat. În 1935, prin Legile de la Nurenberg, evreilor li s-au retras drepturile civile şi politice: li s-a retras cetăţenia germană, s-au interzis căsătoriile mixte, li s-a interzis practicarea anumitor profesii precum cea de medic sau avocat, au fost obligaţi să poarte un semn distinctiv, Steaua lui David. În 1938 a avut loc *„Noaptea de cristal"* acţiune în timpul căreia proprietăţile şi sinagogile evreieşti au fost vandalizate. În 1942 s-a pus în aplicare *„soluţia finală"*, iar până în 1945 au fost ucişi aproximativ 6 milioane de evrei. Holocaustul a reprezentat una din cele mai mari crime din istoria umanităţii. Hitler a condus Germania până în aprilie 1945 când s-a sinucis pe fondul pierderii războiului de către Germania.

B. Ideologii şi practici politice democratice în Europa

Termenul de democraţie provine din limba greacă (demos = popor; kratos = putere). El defineşte puterea poporului, adică poporul suveran participă la conducerea statului. Democraţia modernă are la bază ideologia iluministă potrivit cărora oamenii se nasc liberi şi nu trebuie discriminaţi pe bază de sex, religie sau naţionalitate. Ei sunt egali în faţa legii. Iluminiştii susţin că sistemul politic trebuie să se bazeze pe separarea puterilor în stat.

Regimul democratic s-a dezvoltat începând cu epoca modernă. Crearea SUA, revoluţiile din Europa, desfiinţarea imperiilor multinaţionale, sunt momente în expansiunea regimurilor democratice. În perioada interbelică ele s-au menţinut în state cu democraţie tradiţională iar în perioada postbelică regimurile democratice au existat în Europa occidentală iar după 1989, o dată cu prăbuşirea comunismului statele din fostul bloc comunist au optat pentru regimul democratic.

Trăsături specifice regimurilor democratice:

- organizarea şi funcţionarea societăţii pe baza unei legi fundamentale;
- pluralismul politic şi separarea puterilor în stat;
- libertăţi şi drepturi cetăţeneşti cum ar fi: drepturi civile care se referă la libertăţile individuale, drepturi politice materializate în dreptul de vot, care devine universal în secolul al XX-lea, drepturi sociale (ex. dreptul la educaţie) specifice secolului al XX-lea.
- apariţia şi consolidarea societăţii civile.

Practici politice: În perioada actuală s-au consolidat o serie de practici politice aplicate în regimurile democratice tradiţionale din state precum SUA, Marea Britanie, Franţa. Dintre acestea menţionăm:

- organizarea de alegeri libere prin care cetăţenii decid liberi cine conduce şi direcţia în care evoluează societatea; alegerile sunt precedate de campania electorală în care partidele îşi fac cunoscut programul;
- critica la adresa puterii şi combaterea celor care guvernează prin argumente şi nu cu ajutorul forţei; exprimarea opoziţiei faţă de guvernare este posibilă ca urmare a garantării libertăţii de exprimare;
- garantarea şi respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

În ***Marea Britanie*** democraţia parlamentară s-a consolidat în secolul al XX-lea bazată pe votul universal. Partidul Conservator şi Partidul Laburist au devenit cele mai puternice formaţiuni politice. În prima jumătate a secolului al XX-lea s-a remarcat personalitatea lui Winston Churchill, prim-ministru (Partidul Conservator) 1940-1945 şi 1951-1955.

În ***Franţa,*** în anii 1918-1940, regimul democratic republican s-a caracterizat prin instabilitate guvernamentală. Existenţa unui mare număr de partide şi ofensiva extremismului au determinat formarea unor coaliţii (Blocul Naţional şi Uniunea Naţională) care aveau ca scop politic principal blocarea accesului la putere a partidelor extremiste. După al Doilea Război Mondial a fost adoptată o noua Constituţie care instituia un regim Parlamentar clasic.

C. Ideologii şi practici politice democratice în România

După Marea Unire, România a făcut paşi importanţi spre consolidarea democraţiei prin măsuri precum: adoptarea votului universal pentru bărbaţii de la 21 de ani (1918), adoptarea Constituţiei din 1923, care consfinţea drepturile şi libertăţile cetăţeneşti şi preciza separaţia puterilor. Au apărut partide politice noi (Partidul Ţărănesc, 1918), partide ale minorităţilor naţionale (maghiară, germană, evreiască).

Ideologiile care s-au afirmat au fost: liberalismul, ţărănismul şi extremismul.

Liberalismul: După 1918 ideologia liberală a îmbrăcat forma neoliberalismului, avându-i ca reprezentanţi pe Ştefan Zeletin, Mihail Manoilescu, Vintilă Brătianu, care susţineau pe plan economic: doctrina *„prin noi înşine"*, pe plan social, întărirea poziţiilor burgheziei şi respectarea echilibrului social iar pe plan politic, dezvoltarea democraţiei parlamentare. Liberalismul a fost promovat de Partidul Naţional Liberal. La conducerea acestuia s-au succedat, în perioada interbelică Ion I. C. Brătianu (1909-1927), Vintilă Brătianu (1927-1930), I.G.Duca (1930-1933), C.I.C.Brătianu (1934-1947). PNL a dominat viaţa politică în perioada interbelică, formând guverne în perioadele 1922-1928, 1933-1937. Printre cele mai importante măsuri legislative se numără, Constituţia din 1923, Legea minelor, Legea de unificare administrativă, Legea electorală (legea primei electorale).

Libris.ro

Ţărănismul: A fost susţinut de teoreticieni ca Virgil Madgearu, Constantin Stere, Ion Mihalache. În plan economic, în concepţia ţărăniştilor, agricultura ocupa locul principal în dezvoltarea statului dar se susţinea şi necesitatea dezvoltării unor ramuri industriale, mai ales a celor care valorificau produsele agricole şi bogăţiile subsolului. Doctrina economică a fost cea a *„porţilor deschise"* care încuraja capitalul străin. În plan social susţinea primatul ţărănimii, care era considerată o clasă omogenă şi independentă iar pe plan politic ţărăniştii au propus constituirea statului naţional ţărănesc. Ei au susţinut ideea *„luptei de clasă"*. Mai târziu au abandonat-o şi au susţinut democraţia parlamentară reală, în cadrul statului ţărănesc. Ţărănismul a fost promovat de Partidul Ţărănesc, creat în 1918 şi de Partidul Naţional Ţărănesc, apărut în 1926 prin fuziunea Partidului Ţărănesc din Vechiul Regat cu Partidul Naţional Român din Transilvania, preşedinţi fiind Iuliu Maniu şi Ion Mihalache. Ţărăniştii s-au aflat la guvernare între anii 1928-1931 şi 1932-1933 care au coincis cu criza economică.

C. Extremismul în România

Extremismul de dreapta

În România interbelică au apărut mai multe formaţiuni politice de extremă dreaptă cum ar fi: în 1923, Liga Apărării Naţional-Creştine, condusă de A. C. Cuza, din care în 1927 s-a desprins Legiunea Arhanghelul Mihail, condusă de Corneliu Zelea Codreanu, cunoscută şi sub numele de Mişcarea Legionară. Aceasta promova antisemitismul, anticomunismul, misticismul, ura şi intoleranţa. Condamna democraţia parlamentară, socotită vinovată atât de scindarea naţiunii prin lupta dintre partide cât şi de slăbirea autorităţii statului. A susţinut de asemenea teoria elitelor şi a promovat violenţa recurgând la asasinatul politic pentru a-şi promova interesele. Între alţi au fost asasinaţi de legionari patru prim-miniştri, dintre care doi în funcţie, I. Gh. Duca şi Armand Călinescu. Mişcarea Legionară s-a aflat în ascensiune în ultimii ani ai perioadei interbelice obţinând la alegerile parlamentare din 1937 peste 15% din numărul de voturi, situându-se astfel pe locul al treilea după liberali şi ţărănişti. Succesul ei s-a datorat mai multor factori. Partidele politice tradiţionale îşi pierduseră, în parte, credibilitatea ca urmare a nerezolvării problemelor cu care se confrunta societatea românească. Partidele istorice se aflau în declin şi datorită politicii lui Carol al II-lea de slăbire a acestora deoarece urmărea să instaureze o guvernare personală. Pe de altă parte, ascensiunea extremei drepte s-a datorat şi conjuncturii europene. Regimurile totalitare se aflau în ascensiune dominând politica internaţională în preajma celui de Al Doilea Război Mondial.

Extremismul de stânga. Comunismul

În anul 1921 a luat fiinţă Partidul Comunist din România care a aderat la Internaţionala a III-a Comunistă. Programul politic al acestuia a a fost antinaţional promovând interesele Moscovei. A adoptat teza cominternistă privind dreptul popoarelor la autodeterminare, mergând până la despărţirea de stat. P.C.R. a adoptat teza conform căreia România era *„stat multinaţional, creaţia imperialismului apusean"* şi trebuia dezmembrată. În 1924 ca urmare a politicii antinaţionale promovate a fost scos în afara legii. În anii 1924 – 1944 PCR a acţionat sub forma unui grup restrâns, ilegal, dirijat de Moscova.

În anul 1938 s-a instaurat regimul autoritar condus de Carol al II-lea care a durat până în 1940. Regele a condus autoritar bazându-se pe partidul unic, controlul asupra mijloacelor de informare şi nerespectarea libertăţilor şi drepturilor cetăţeneşti. În condiţiile pierderilor teritoriale din vara anului 1940 s-a instaurat regimul dictatorial condus de Ion Antonescu care a condus până în 1944. A guvernat până în 1941 împreună cu legionarii. A antrenat ţara în războiul împotriva Uniunii Sovietice pentru eliberarea Basarabiei şi a nordului Bucovinei.

Testul nr. 2

Subiectul I **30 de puncte**

Citiţi cu atenţie textele de mai jos:

A. *„ Lucrurile continuau să meargă din rău în mai rău. Bolşevicii au căpătat o mentalitate de autocrat şi distrug fără milă tot ce li se opune. Pentru că Duma municipală refuză să pună în aplicare decretul de dizolvare, l-au arestat pe primar şi pe principalii consilieri. Nu există libertatea presei: toate ziarele, inclusiv cele socialiste, care au reprodus apelul adresat poporului rus de membrii vechiului guvern provizoriu, au fost suspendate şi numeroşi jurnalişti închişi."*

(Louis de Rolien, *Jurnalul unui diplomat în Rusia,* 1917- 1918)

B. *„Stalin a fost la originea conceptului <duşman al poporului>. Acest termen făcea inutil să cauţi dovada erorilor ideologice ale unui individ sau ale mai multor indivizi angajaţi într-o controversă. Acest termen făcea posibilă utilizarea represiunii celei mai crude, violând toate normele de legalitate revoluţionară împotriva oricui s-ar fi manifestat în vreun fel oarecare că nu este de acord cu el. Singura dovadă era <confesiunea> acuzatului însuşi."*

(Hruşciov, *Raport la Congresul XX al P.C.U.S.)*

Pornind de la aceste texte, răspundeţi la următoarele cerinţe :

1. Precizaţi spaţiul istoric la care se referă sursa **B.** **3 p**

2. Menţionaţi, pe baza surselor **A** şi **B,** o caracteristică ale regimului de tip bolşevic/ comunist. **6 p**

3. Menţionaţi numele liderului sovietic care a iniţiat conceptul de *„duşman al poporului"*. **2 p**